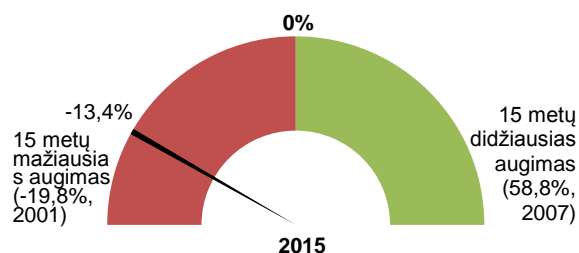

Lietuvos mėsos ir mėsos produktų gamybos pramonė

Lyginamasis standartas (ang. benchmark)	Produkcijos vertė, tenkanti vienai įmonei	Produkcijos vertė, tenkanti vienam darbuotojui	Vidutinis metinis apyvartos augimas 2010-2015 m.	Vidutinis metinis gamybos apimties augimas 2010-2015 m.	Eksporto intensyvumas	Eksporto dalis į ne ES šalis	Investicijos į materialųjį turtą ir produkcijos vertės santykis
	€ 2,8 mln.	€ 75729	3,0%	5.5%	27%	7,6%	0,9%

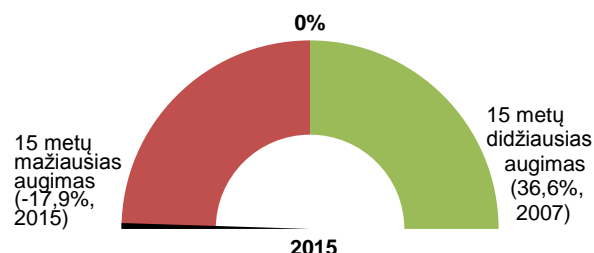
- [Faktai ir skaičiai](#)
- [Raida ir tendencijos](#)
- [Eksporto raida](#)
- [Diversifikacija ribota, ES šalims tenka net 92% eksporto](#)
- [Ilgalaikės perspektyvos mėsos produktų gamyba - palankesnės](#)

1 pav. Mėsos ir mėsos produktų gamybos pramonės produkcijos (palyginamosios kainomis) augimas.

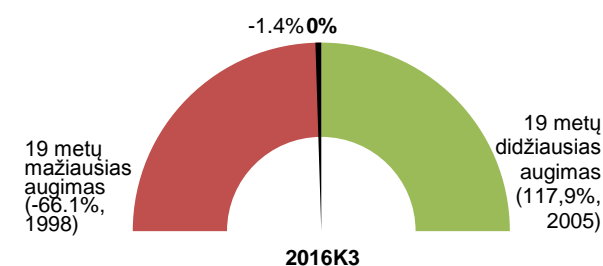
Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

2 pav. Mėsos ir mėsos produktų gamybos pramonės apyvartos augimas.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

3 pav. Lietuviškos kilmės mėsos ir mėsos produktų gaminių eksporto vertės augimas.

Šaltinis: LR Ūkio ministerija, Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

FAKTAI IR SKAIČIAI

Gamybos apimtys auga, tačiau gerokai lėtesniu tempu

2015 m. mėsos ir mėsos gaminių pramonės įmonės sukūrė apie 0,5% šalies pridėtinės vertės (gamybos kainomis) arba 1,9% apdirbamosios gamybos sektoriaus sukuriamos pridėtinės vertės. Lietuvoje mėsos ir mėsos gaminių gamyba užsiima apie 200 įmonių, jose įdarbinta beveik 7,4 tūkst. darbuotojų. Mėsos ir mėsos gaminių pramonėje vyrauja mažos ir vidutinio dydžio (iki 50 darbuotojų) įmonės (sudaro apie 86%), tačiau beveik 60% produkcijos vertės sukuria įmonės turinčios 250 ir daugiau darbuotojų. Tai yra darbu imli pramonės šaka – darbo užmokesčio dalis mėsos ir mėsos produktų gamybos sektoriaus sukuriamoje pridėtinėje vertėje (gamybos kainomis) sudarė 63,4%.

2015 m. produkcijos vertė siekė maždaug 558 mln. eurų ir mažėjo antrus metus iš eilės, tačiau gamybos apimtys vis dar auga, tiesa augimo tempas po Rusijos sankcijų yra stipriai sulėtėjęs. Nuo 2010 m. iki sankcijų paskelbimo gamybos apimtys augdavo vidutiniškai po 8,5% kasmet, o po sankcijų tik 1,1%.

Nors pardavimų dalis užsienio rinkose palyginti su 2008 m. išaugusi beveik 8,8 procentinio punkto, tačiau eksportas vis dar generuoja tik apie 27% sektoriaus pajamų kasmet. Daugiau kaip 92% sektoriaus eksporto vertės tenka ES rinkai.

Mėsos kainų dinamika skirtinga

2016 m. tiek ES tiek ir Lietuvoje kiaulienos kainos (skerdenos svoriu), po dviejų nuosmukio metų, pagaliau fiksavo augimą 4,6 - 5,4%. Eksportas buvo pagrindinis veiksnys lėmęs kiaulienos kainų augimą, kadangi vartojimas ES išliko stabilus. Galvijų mėsos kainos ES smuko apie 4,5%, tuo tarpu Lietuvoje išliko stabilios. Galvijų kainų mažėjimą lemia ženkliai išaugusi pasiūla dėl pokyčių pieno sektoriuje, o nuo didesnio kainų smukimo gelbsti eksportas. Tuo tarpu paukštienos kainos smuko tiek ES, tiek ir Lietuvoje apie 5% dėl augusios pasiūlos, ypatingai iš kaimyninės Lenkijos. Lietuviškos kiaulienos kainos praktiškai visada sutampa su ES vidurkiu, tuo metu galvijienos ir vištienos kainos yra nuolat žemesnės.

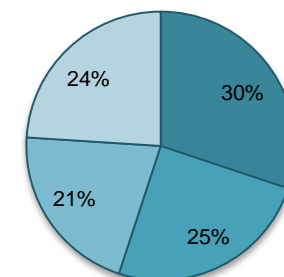
Produkcijos struktūroje didžiausios dalys priklauso gyvulių mėsai bei paukštienai. Palyginus su 2010 m. mėsos ir mėsos gaminių struktūroje gyvulių mėsos dalis sumažėjo 6,2 procentinio punkto, o konservų ir gaminių iš mėsos 3,2 procentinio punkto, tuo tarpu paukštienos dalis išaugo 1,4 procentinio punkto, kitų mėsos produktų – 8,1 procentinio punkto. 2015 m. gyvulių mėsa, paukštiena ir gaminiai iš mėsos bei konservai sudarė 76% viso mėsos pramonės gaminių kiekio (žr. pav. 4).

1 lentelė. Pagrindiniai rodikliai, 2015 m.

Veikiančios įmonės	200
Užimtųjų skaičius	7363
Produkcijos vertė	€ 557,6 mln.
Pridėtinė vertė	€ 69,9 mln.
Lietuviškos kilmės prekių eksportas	€ 233,7 mln.
Investicijos į materialųjį turtą	€ 4,9 mln.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

4 pav. Lietuvos mėsos ir mėsos produktų pramonės produkcijos struktūra pagal gaminamus kiekius 2015 m.

- Šviežia arba atšaldyta gyvulių mėsa
- Šviežia arba atšaldyta paukštiena
- Konservai ir gaminiai iš mėsos
- Kiti mėsos pramonės gaminiai ir liekanos

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

RAIDA IR TENDENCIJOS

Apyvarta toliau mažėja

2015 m. palyginus su 2014 m. mėsos ir mėsos produktų gamybos pramonės įmonių apyvarta smuko 17,8%. Tokį smukimą sąlygojo pardavimų mažėjimas tiek vidaus, tiek ir užsienio rinkose. Vidaus rinkoje pardavimų vertė mažėjo 6,7% (žr. pav. 6), o parduoti kiekiai 2,6%, o užsienio rinkose pardavimų vertė smuko tik 1,7%, o kiekiai netgi išaugo 5,1%.. 2015 m. pardavimų vertė vidaus rinkoje buvo 2,7 karto didesnė nei užsienio rinkoje. Vidaus rinkoje pardavimai mažėjo 39 mln. eurų, daugiausia dėl šviežios arba atšaldytos kiaulienos ir galvijienos pardavimų vertės mažėjimo, o užsienio rinkose pardavimai per metus sumažėjo apie 4 mln. eurų, daugiausia dėl sušaldytos vištienos pardavimų vertės mažėjimo.

Auga mėsos ir mėsos produktų importo apimtys bei vidaus gamyba

2010 m. – 2015 m. laikotarpiu mėsos ir mėsos produktų importo apimtys vidutiniškai kasmet padidėdavo 5,6%, o vidaus gamyba 2,2%. 2015 m. Lietuva importavo apie 150 tūkst. tonų mėsos ir mėsos produktų, o vidaus gamyba sudarė apie 110 tūkst. tonų. Daugiausia mėsos ir mėsos gaminių importavome iš Lenkijos, Vokietijos, Belgijos ir Estijos.

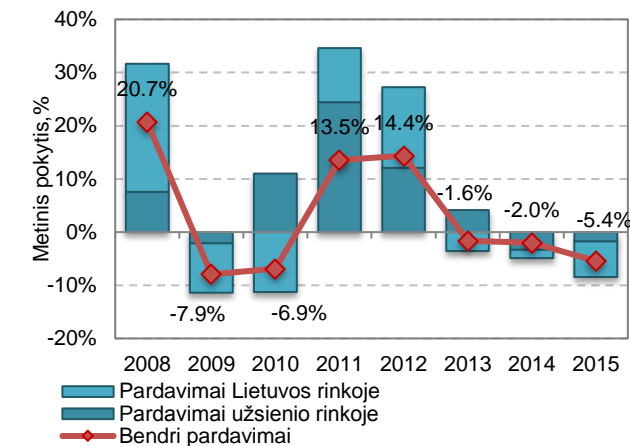
2016 m. Lietuvoje kiaulienos kainos augo, jautienos liko stabilios, vištienos krito

Paskutinius keletą metų kiaulienos (skerdenos svoriu) kainos Lietuvoje gan tiksliai atkartoja Europines tendencijas. 2014 m. ir 2015 m. fiksuotas 10,5% ir 11%, metinis kainų mažėjimas, o žemiausias kiaulienos kainų lygis buvo pasiektas 2015 paskutiniame ir 2016 m. pirmame ketvirtyje. Tokią kainų dinamiką lėmė ženkliai

išaugusi pasiūla ES. Kiaulienos kainos pradėjo augti antrame 2016 m. pusmetyje, daugiausia dėl stipraus eksporto bei mažėjančio pasiūlos pertekliaus. Jautienos kainos 2016 m. liko stabilios – augo tik 0,7%, o ES krito 4,3%. Išaugusi jautienos pasiūla ES bei padidėję skerdimai dėl pieno ūkio persitvarkymo neigiamai veikia kainas, tačiau šiuos veiksnius dalinai atsveria stipri pasaulinė paklausa bei augantis jautienos vartojimas pačioje ES. Vištienos kainos 2016 m. Lietuvoje mažėjo 4,7%, o ES - 5%. Vištienos kainos ES mažėja trečius metus iš eilės. Tokį kainų mažėjimą lemia auganti pasiūla bei žemos pašarų kainos.

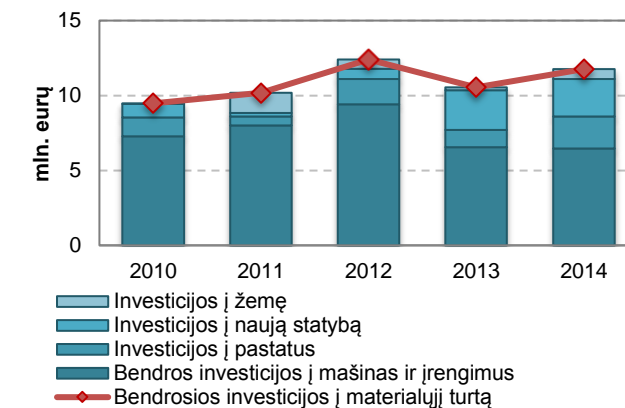
Investicijos į materialųjį turtą 2015 m. mažėjo
2014 m. didžiausią dalį mėsos produktų gamybos pramonės investicijų į materialųjį turtą sudarė investicijos į mašinas, įrengimus ir transporto priemones (55%) ir investicijos į naują statybą (21%). Panaši dalis (18%) teko investicijoms į senų pastatų įsigijimą. Nuo 2009 m. mėsos ir mėsos produktų pramonės įmonės kiekvienais metais investuodavo po maždaug vienodą 10-15 mln. eurų sumą, tačiau tai buvo 2-3 kartus mažiau nei prieš kriziniais 2008 m., o 2015 m. metinė investicijų suma buvo net 57,9% mažesnė nei prieš metus kai bendrai apdirbamosios gamybos investicijos į materialųjį turtą per metus mažėjo tik 7,2%.

5 pav. Mėsos produktų pardavimų vertės pokytis pagal rinkas.

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

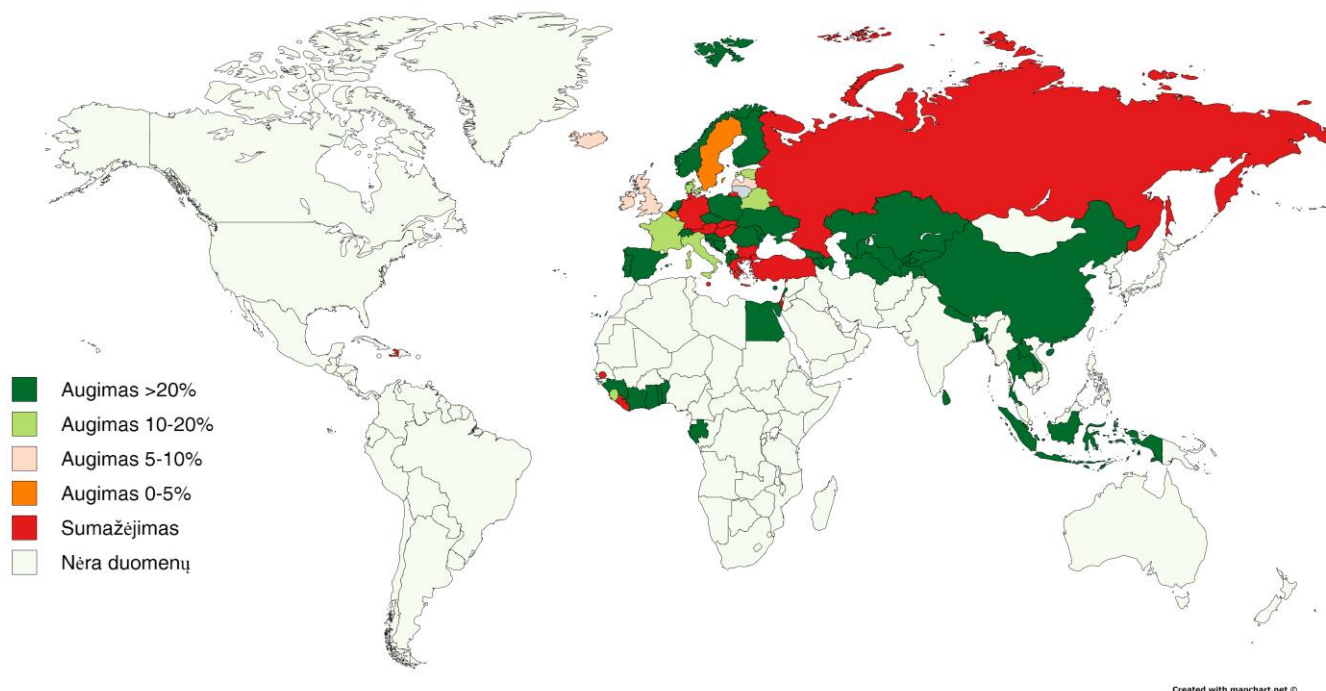
6 pav. Mėsos ir mėsos produktų gaminių gamybos pramonės investicijos į materialųjį turtą.

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas.

EKSPORTO RAIDA

7 pav. Vidutinis metinis mėsos ir mėsos produktų eksporto (vertės) augimas 2010-2015 m.

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

Neprognozuojama Rusija priverstė ieškoti naujų rinkų

Neprognozuojami Rusijos draudimai importuoti Lietuvišką mėsą ir gaminius priverstė Lietuvos įmonės ieškoti naujų eksporto rinkų dar prieš įvedant sankcijas. Rusijos rinkos dalis mažėja nuo pat 2012 m., kuomet jai dar teko daugiau kaip trečdalis lietuviškos mėsos pramonės eksporto. Palyginus 2015 m. su 2012 m. Lietuvos įmonės dvigubai padidino pardavimus Nyderlandų rinkoje, 51% - Italijos, 27% - Latvijos, 83% - Lenkijos, augo pardavimai Ispanijos, Portugalijos rinkose. Taigi nuostoliai daugiausia buvo minimizuoti vakarų Europos ir aplinkinėse rinkose, tačiau pardavimai taip pat augo Skandinavijoje - 83%, Balkanų šalyse – 3,4 karto, tolimosiose Azijos rinkose, pradėtas eksportas į Afrikos šalis.

Rinkos dalis Europos Sąjungos šalyse nuolat auga

Po Rusijos sankcijų net 92% lietuviškos mėsos ir mėsos gaminių realizuojama ES rinkoje, o Lietuvos gamintojų užimama rinkos dalis ES nuo 2008 m. nuolat augo ir 2015 m. buvo 0,21 procentinio punkto didesnė nei 2008 m. bei sudarė 0,44%. Tai rodo, kad Lietuvos įmonės yra konkurencingos ir geba konkuruoti su vakarų Europos gamintojais. Lietuvos gamintojai užima apie ketvirtadalį Latvijos, penktadalį Estijos, 1,4% Suomijos bei kiek daugiau nei po vieną procentą Nyderlandų ir Slovėnijos mėsos ir mėsos produktų rinkos. Lietuvos įmonių užimama rinkos dalis NVS šalyse po sankcijų įvedimo sumažėjo nuo 1,1% - 2014 m. iki 0,2% - 2015 m.

DIVERSIFIKACIJA RIBOTA, ES ŠALIMS TENKA NET 92% EKSPORTO

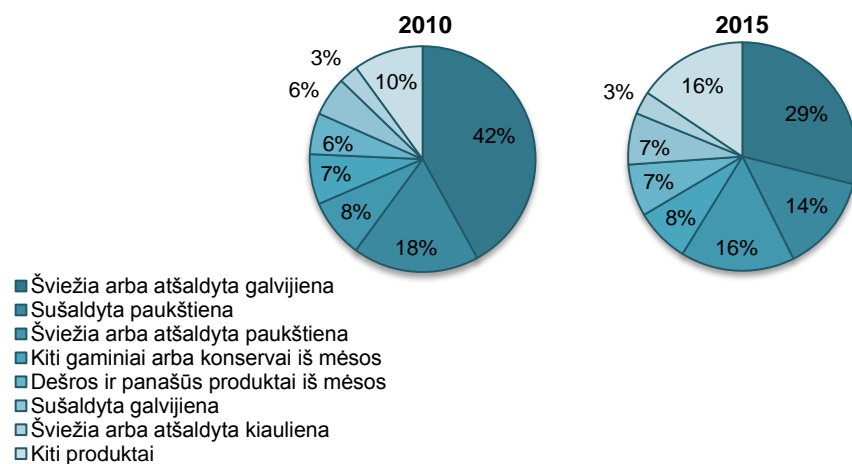
Svarbiausia rinka: Europa

2015 m. Lietuva eksportavo lietuviškos kilmės mėsos ir mėsos produktų už 233,7 mln. eurų; tai buvo tik apie 1% (arba 2,2 mln. eurų) mažiau negu 2014 m. Vidutinis metinis eksporto vertės augimas 2010–2015 m. buvo 8,1%. Pagal šalis pagrindinės eksporto partnerės, Rusijai paskelbus sankcijas, yra Europos Sąjungos šalys; jose parduodama daugiau nei 92% užsienio rinkoms skirtos produkcijos; užsidarius Rusijos rinkai, didžiausia eksporto rinka Lietuvos mėsos pramonei tapo Nyderlandai, jiems tenka kiek daugiau nei penktadalis mėsos ir mėsos gaminių eksporto (žr. lentelę 2). Lietuvos įmonės, dėl neadekvačių Rusijos veiksmų, dar iki sankcijų paskelbimo pradėjo ieškoti naujų rinkų; 2012 m. sektorius eksportavo produkciją į 46 šalis, o 2015 m. jau į 64. Tolimesnei geografiniai diversifikacijai labai svarbiu faktoriumi mėsos sektoriui tampa suderinti leidimai eksportuoti produkciją į užsienio rinkas. 2015 m. toks leidimas gautas eksportui į JAV rinką ir nors spartus mėsos eksporto augimas į šią rinką mažai tikėtinas, tačiau tai dar viena svarbi eksporto kryptis.

Eksporto struktūroje didžiausia dalis vis dar tenka galvijienai, auga paukštienos dalis

Nors galvijienos dalis palyginti su 2010 m. sumažėjo 13 procentinių punktų, tačiau 2015 m. vis dar sudarė didžiausią eksporto dalį – apie 29% (žr. pav. 8). Šviežios arba atšaldytos paukštienos eksporto dalis padidėjo beveik dvigubai iki 16,1%, o labiausiai smuko sušaldytos paukštienos eksporto dalis 4,4 procentinio punkto iki 13,7%. Didžiąją dalį mėsos ir mėsos gaminių eksporto sudaro žemesnės pridėtinės vertės produkcija (mėsa, mėsos miltai, subproduktai, taukai, kaulai ir kt.) ir tik apie 16% aukštesnės pridėtinės vertės (dešros, rūkyti, vytinti gaminiai ir kt.).

8 pav. Mėsos ir mėsos produktų gamybos pramonės eksporto struktūra pagal prekių rūšis 2010 m. ir 2015 m.

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

2 lentelė. Mėsos ir mėsos produktų pramonės eksporto rinkų kaita nuo 2010 m. iki 2015 m.

	2010	2015
Eksportas	€ 158 mln.	€ 234 mln.
Rusija	23.31%	0.01% ▼
Latvija	13.62%	13.24% ▼
Nyderlandai	12.00%	20.68% ▲
Estija	9.02%	10.21% ▲
Italija	7.06%	10.12% ▲
Lenkija	3.28%	6.20% ▲
Jungtinė Karalystė	5.87%	5.93% ▲
Prancūzija	3.25%	4.89% ▲
Vietnamas	0.02%	1.67% ▲
Suomija	0.64%	2.10% ▲
Kroatija	0.00%	1.20% ▲
Likusios ES šalys	18.53%	17.96% ▼
JAV	0.00%	0.00% ▲
Likusios NVS šalys	0.96%	2.46% ▲
Afrika	0.16%	0.35% ▲
Artimieji Rytai	2.09%	0.17% ▼
Rytų, Pietryčių Azija	0.06%	2.97% ▲

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

ILGALAIKĖS PERSPEKTYVOS MĖSOS PRODUKTŲ GAMYBAI – PALANKESNĖS

Dominuoja pasiūlos rinka, todėl išliks spaudimas kainoms mažėti

Rabobank analitikai teigia, kad 2017 m. pasaulinis mėsos vartojimas toliau augs, tačiau mėsos rinkoje dominuos pasiūlos veiksniai, o išaugusi konkurencija didins spaudimą gamintojams ir perdirbėjams mažinti kainas bei maržas.¹

Svarbų vaidmenį toliau vaidins Kinija

Kinijos kiaulienos importas 2016 m. buvo rekordinis. Prognozuojama, kad 2017 m. Kinijos kiaulienos importas išliks panašiam lygyje, o jautienos ir paukštienos didės. ES yra didžiausia kiaulienos eksportuotoja į Kiniją užimanti apie 70% Kinijos kiaulienos importo rinkos. 2016 m. dėl didelio pasiūlos pertekliaus, žemų kainų ir palankaus valiutos kurso ES kiaulienos eksportas į Kiniją ženkliai išaugo ir buvo vienas pagrindinių veiksnių lėmusių kiaulienos kainų dinamiką. 2017 m. Kinijos rinkos svarba nemažės, tačiau ES mėsos eksportas į šią šalį susidurs su

augšiančiomis mėsos gamybos apimtims pačioje Kinijoje bei su išaugusia tarptautine konkurencija ypatingai iš Brazilijos, Meksikos, galbūt JAV (priklausomai nuo politikos Kinijos ir Meksikos atžvilgiu) ir Kanados.

Mėsos kainoms ES ir toliau didžiausią įtaką darys eksportas

ES mėsos rinkoje, ypatingai kiaulienos ir jautienos, šiuo metu yra pasiūlos perteklius, o vartojimas išlieka stabilus, todėl vienas pagrindinių veiksnių lemiančių kainų pokyčius yra eksportas. 2017 m. Europos gamintojams be Kinijos labai svarbu bus išlaikyti pozicijas ir kitose eksporto rinkose, tokiose kaip Japonija, Korėja. Eksporto sėkmei didelę įtaką taip pat darys valiutos kursas bei pasiūlos stabilumas.

Ilgalaikės perspektyvos palankesnės

Jungtinių Tautų maisto ir žemės ūkio organizacija (toliau FAO) savo ilgalaikėje prognozėje iki 2025 m. mato palankesnes sąlygas mėsos gamybos

sektoriui. Pašarinių grūdų kainos laikysis žemame lygyje taip suteikdamos sektoriui stabilumą ypatingai Amerikos, Australijos ir Europos žemynuose, kur pašarinių grūdų naudojimas mėsos gamybai yra intensyvesnis. Pasaulinė mėsos gamyba 2025 m., pasak FAO, bus 16% didesnė nei 2013-2015 m. laikotarpiu. Tokį augimą didžiaja dalimi lems besivystančios šalys, o iš mėsos rūšių prie augimo labiausiai prisidės paukštiena, kurios gamybos kaina, palyginti su raudona mėsa, yra mažesnė. Mėsos vartojimas turėtų išaugti iki 35,5 kg/gyventojui iki 2025 m. arba 1,3 kg daugiau nei 2013-2015 m., tačiau besivystančiose šalyse jis vis dar bus beveik dvigubai mažesnis. 2025 m. pasaulinė prekyba mėsa sudarys apie 10% visos produkcijos, tai yra 1 procentiniu punktu daugiau nei dabar, o sparčiausiai importo paklausa turėtų augti Vietnamo bei Afrikos šalių rinkose.²

3 lentelė. Pasaulinė mėsos gamyba ir vartojimas (tūkst. tonų).

		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Galvijiena	Gamyba	67 800	69 106	70 029	70 891	72 239	73 141	74 185	75 164	75 974	76 894	77 766
	Vartojimas	67 452	68 832	69 718	70 598	71 934	72 836	73 874	74 851	75 666	76 586	77 461
Kiauliena	Gamyba	117 738	118 402	119 920	121 533	123 045	124 468	125 838	127 115	128 528	129 833	131 001
	Vartojimas	117 568	118 398	119 742	121 337	122 833	124 261	125 640	126 914	128 325	129 628	130 797
Paukštiena	Gamyba	112 981	115 192	117 630	119 321	120 886	122 758	124 393	126 059	127 889	129 568	131 255
	Vartojimas	112 539	115 247	117 608	119 321	120 895	122 766	124 392	126 058	127 888	129 565	131 255
Aviena	Gamyba	14 337	14 473	14 778	15 076	15 426	15 800	16 229	16 571	16 844	17 113	17 438
	Vartojimas	14 257	14 492	14 805	15 107	15 453	15 818	16 229	16 562	16 844	17 105	17 430

Šaltinis: OECD-FAO Agricultural Outlook 2016-2025.

1 Rabobank (2016 m. gruodžio mėn.), *Global Outlook for Animal Protein*, <https://services.rabobank.com/publication/service/download/publication/token/X4KBcMNIMsX0taZ6VWjz>.

2 OECD/FAO (2016 m.), *Agricultural Outlook 2016-2025*, <http://www.fao.org/3/a-i5778e.pdf>.